

Στα 58 του χρόνια, λίγους μήνες πριν εγκαταλείψει τα εγκόσμια, κυκλοφορεί η τελευταία συγγραφική δουλειά, του Ι.Κ., γνωστού κυρίως για τον «Πατούχα» του. Βρισκόμαστε στα 1919 και η Ελλάδα ζει το όνειρό της. Στην Ξάνθη, στην Σμύρνη, στην Πέργαμο κυματίζει η γαλανόλευκη

Καθώς αποτελεί το κύκνειο συγγραφικό του άσμα, έχει απομακρυνθεί από την καθαρεύουσα και χρησιμοποιεί τη Δημοτική γλώσσα διανθισμένη με την Κρητική διάλεκτο. Το περιεχόμενο, αλλά και ο τρόπος που ξεδιπλώνει την πλοκή του, είναι ιδιαιτέρως τολμηρά για την εποχή, θίγοντας θέματα ταμπού.

Κινείται ηθογραφικά και λαογραφικά, μεταφέροντας εικόνες, ήθη, έθιμα, σε μια χρονική περιοχή όπου υπάρχει ακόμα τουρκική παρουσία στο νησί και η αντίστοιχη αντίθεση με το Ελληνικό στοιχείο. Ο συγγραφέας έζησε όλη τη χρονική περίοδο από την πρώτη Κρητική επανάσταση, έως την ένωση με την Ελλάδα και τη λαμπρή πορεία της ολοκλήρωσης υπό την ηγεσία του συντοπίτη του πρωθυπουργού.

Στην πρώτη αγάπη το σκηνικό είναι τοποθετημένο στον 19ο αιώνα, με τις, καθόλου, αμελητέες δεισιδαιμονίες της εποχής και τις όποιες σκιές αφήνει η εκκλησιαστική εξουσία. Η Ιατρική είναι μια επιστήμη εν πολλοίς άγνωστη και οι κάτοικοι βασίζονται σε γιατροσόφια και μαντζούνια.

Επιπλέον, η Κρήτη δεν είναι μόνον ένας τόπος περηφάνειας και ντομπροσύνης. Γιατί μπορεί οι ριζίτες στην ορεινή τους απομόνωση να φιλοσοφούν και να διερωτώνται αν οι κατωχωρίτες έχουν ψυχή, αλλά δεν παύει να είναι ένας τόπος σμιλεμένος με πόνο και σκληράδα. Άλλη μια απόδειξη απ' αυτών, παρέχεται και από τους χαρακτήρες του Ν. Καζαντζάκη στο βίο και πολιτεία του Αλέξη Ζορμπά.

Σε αυτό το πλαίσιο ο αμοιβαίος έρωτας ενός 15χρονου έφηβου με μια γυναίκα διπλάσιας ηλικίας εκ των πραγμάτων δεν μπορεί να γίνει αποδεκτός, ενώ είναι βέβαιο, πως αν δεν σβήσει, θα γεννήσει συγκρούσεις που το πιο πιθανό είναι, να οδηγήσουν σε δράματα.

Αυτό είναι το περιεχόμενο της πρώτης αγάπης, που με μεγάλη τέχνη ο Κονδυλάκης σκιαγραφεί, δημιουργώντας στον αναγνώστη πλείστα όσα συναισθήματα. Η περιγραφή των φάσεων αυτού του αιρετικού έρωτα αποκαλύπτει το ταλέντο του συγγραφέα, ενώ ακόμα και στις αθώες στιγμές υπάρχει μια υποβόσκουσα ένταση που σπάνια αφήνει τον αναγνώστη.

Το ανεξέλεγκτο ερωτικό πάθος, του έφηβου, εμποτίζεται από κάποιο σημείο και μετά, από επιθυμία απομάκρυνσης από το υποκείμενο του πόθου του, ενώ όταν τα πράγματα περιπλέκονται με την ασθένεια της Βαγγελιώς, διακατέχεται από οίκτο.

Όταν η μάνα του εμπλέκεται δυναμικά με ξεκάθαρες διαθέσεις, προκειμένου να διακόψει τη σχέση του, είτε με φοβέρες και απειλές, είτε με παρακάλια και ικεσίες, γίνεται φανερό ότι η υπόθεση θα έχει τραγικό τέλος.

Η ανιδιοτέλεια της άρρωστης ερωμένης, αποδεικνύεται με τη θυσία της και η επιθετικότητα της Μάνας αθώνεται, με μια ανεξερεύνητη βεβαιότητα στην τελευταία αράδα του αριστοτέχνη συγγραφέα:

«Μεγάλο βάρος έχω στην ψυχή μου, μα ο Θεός θα με συγχωρέσει γιατί είμαι μάνα».

Μετά το πόνημα του Ι.Κ. ακολουθεί μελέτη της Κέλη Δασκαλά, με τίτλο Πρώτη αγάπη και παντοτινή: μεταμορφώσεις ενός λογοτεχνικού μύθου.

Είναι ένα εξονυχιστικό οδοιπορικό πάνω στο συγκεκριμένο έργο του Κονδυλάκη με δεκάδες λογοτεχνικές παραπομπές, που για τον μη αποφασισμένο αναγνώστη ίσως γίνει κουραστικό, αλλά κρίνεται απαραίτητο για μια βαθιά προσέγγιση, για μια ακόμα μεγαλύτερη

κατανόηση.